

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologiæ Moralis

Busenbaum, Hermann

Monasterii Westphaliæ

Cap. I. De Superstitione, & speciebus ejus

urn:nbn:de:hbz:466:1-40957

logicas committuntur, gravissima, & ex genere suo mortalia. Sunt autem duplicia: alia quæ opponuntur per excessum, ut superstitio cum suis speciebus: alia per defectum, ut Irreligiositas cum suis.

CAP. I.

*De superstitioe, & speciebus
ejus.*

DUBIUM I.

Quid sit, & quotuplex?

Resp. I. Superstitio, est falsa religio, seu cultus vitiosus veri vel falsi Numinis, *Less.* Et convenit cum definitione communi ex *S. Thomæ*, qua dicit, esse vitium, quod Religioni opponitur secundum excessum. Dicit, *per excessum*: non quod Deus nimium coli possit, aut majore honore quàm dignus sit; sed id intelligitur secundum circumstantias, eò quòd exhibeat cultum, vel quem non debet, vel eo modo quo non debet, vel illi cui non debet.

Resp. II. Superstitio est duplex: alia cultus indebiti, sive incongrui, quo verus Deus, sed modo indebito colitur, tribuendo ei cultum falsum & perniciosum, vel superfluum, qui nimirum sit *contra*, vel præter Ecclesiæ consuetudinem ac præceptum. Alia est ratione rei cultæ, cum scilicet cultus Deo debitus, falso Deo, vel creature defertur. Et hæc subdividitur in Idololatriam, Divinationem, & vanam observantiam; ad quã

Magia

Magia vel revocatur, vel potius quartam speciem constituit. *Lay. l. 4. t. 10. c. 1. ex S. Thom. q. 92. a. 2. Ex quibus resolves.*

I. Superstitionem cultus falsi committit. 1. Qui Deo nunc offert cultum per ceremonias veteris legis, v. g. circumcissionem, immolationem agni, &c. quia significant Christum adhuc venturum, & nondum venisse. 2. Laicus, qui Deum colit tanquam publicus Minister Ecclesie, v. g. sacrificando, absolvendo. Quod semper esse mortale, docet *Suar. de rel. l. 2. de superst. c. 2.* 3. Is qui sua autoritate proponit aliqua facienda, tanquam ordinata ab Ecclesia, ad Dei cultum. 4. Qui falsas reliquias proponit, vel miraculum factum esse per aliquam imaginem, vel se habuisse has vel illas revelationes, fingit, sive ad faciendum lucrum, sive ad devotionem augendam. Qui ut populum moveat, fingit miraculum aliquod, vel historiam reperiri in Scriptura Sacra; &c. Et hæc superstitio etsi sit ex genere suo mortalis, quia primæ veritati injuriam irrogat, & religionem fundat in mendaciis: sæpè tamen excusatur ignorantia, vel simplicitate *Less. lib. 2. t. 43. Sancti. 2. mor. c. 37. Navar. c. 12. Laym. l. c. Bon. d. 3. q. 5. p. 1.*

II. Superstitio cultus superflui, est v. g. 1. Ceremonia audiendi Missam ante ortum Solis, cum certo numero, situ, ordine cereorum; vel Sacerdotis, qui dicatur Joannes; vel qui habeat staturam Christi, &c. quia hic cultus est ex seipso inanis, ad spiritum excitandum inutilis. 2. Jejunare die Dominico, cum nõ jejunas aliis diebus.

E 4

Item

Item in Missa contra rubricam plures formare cruces, pluries dicere Allouja, dicere Gloria, vel Credo contra rubricas, aliasve ceremonias demere; vel addere (etsi fiant ex devotione, hæc enim corrigenda est,) quia sunt præter Ecclesie consuetudinem. Hæc tamen & similia bona intentione facta, venialia tantum sunt ordinariè, ut docet *Tol. Less. l. c. d. 1. Navar. & Laym.* quia est materia levis, & actio ex se non mala; & multa excusat simplicitas. Quod si tamen ex se mala esset, ut si rem furtivam offeras, turpia verba in templo canas, ore vel organo, uotabiliter lasciviam vel ad impuritatem provocantem vocem edas, est superstitio ferè mortalis, ut *Lay. l. c. excommun.*

DUBIUM II.

De Divinatione.

Quid & quotuplex sit?

Resp. I. Divinatio est, cum quis opem Dæmonis tacitè vel expresse invocat, ut noscat res contingentes, & liberè futuras, aliterve occultas, & naturaliter incognoscibiles. Quæ si sint tales, quas solus Deus scire potest, involvitur tacita Idololatria, quod Dæmoni tribuatur cultus divinus: si verò sint tales, quas Dæmon naturaliter scire potest, (nam ex signis, aliisque modis, occultissima quæque cognoscere potest, etiam plurimas hominum cogitationes, & res futuras, ut ut *v. Delrio. l. 4. c. 2. q. 2. Sanch. 2. mor. c. 38.*) nihilominus illicita est; eò quod commercium habeatur

tur cum Dei jurato hoste: quod importat quamdam proditionem, & apostasiam à Deo; ac fortè etiam, ut vult *Suar. contra Valent. superstitionem. vid. Laym. c. 3. Bon. p. 3. S. Thom. 2. 2. q. 5. a. 1.*

Resp. II. Divinatio est duplex: una, in qua est invocatio vel pactum expressum cum Dæmone; & generali nomine dicitur Necromantia; ut, cum Dæmon occulta docet per pythones, arreptitios, præstigias per personas mortuorum vel vivorum apparentium, aliave signa in aere, aqua, igne, speculis. Alia est, in qua tantum est invocatio vel pactum tacitum, seu interpretativum; ut cum ex lineamentis corporis, vocibus, garritu avium, & similibus, quibus se Dæmon immiscere solet, quæritur cognitio, ad quam ea sunt improporcionata. *D. Thom. q. 98.* Cum verò utriusque speciei variæ rursus, sunt species, eas hic omitto; quòd secundum sententiam communiorem, in genere moris non differant, nec specialem habeant malitiam ideoque in confessione non sit opus explicare, an v. g. facta sit divinatio ex speculis, aere, mortuo, &c. Experimendum tamen necessariò est, utrum invocatio sive pactio expressa, an tacita intervenerit: quia sive hæ moraliter inter se specie differant, sive non, notabiliter tamen mutant iudicium Confessarii. *v. Laym. l. c. Sanchez. l. c. Less. l. c. d. 5. Delrium l. 4. disp. 4. c. 2. Bon. q. 5. p. 4.*

Resp. III. Divinatio quæ fit per pactum expressum, & qua Dæmon expresse invocatur, excusari non potest à mortali: eam verò, quæ fit per pactum tantum implicitum, aliquando excusari

E 5 à mor-

à mortali quidam asserunt; videlicet tunc, cum vel intercedit simplicitas, & ignorantia non crassa, nec affectata, vel fides certa non adhibetur; sed tantum timor quidam, aut suspicio concipitur eventus futuri. *Laym l. 4. rr. 10. c. 3. Sanch. Less. Suar. Caiet. Balde. t. 2. l. 4. d. 4. n. 22. &c.* eò quòd tunc superstitiosa verè non sit, cum intentio non sit talis. *v. Suar Less. Sanch. Lay. Casj. Navar. Sayr. Valent & Tannerum d. 5. d. rel. q. 7. di. 1. n. 21. dub. 2. n. 2.* Ex dictis resolvuntur sequentes *Casus.*

I. Expressè censetur invocare, seu convenire & pactum facere cum dæmone, qui vel verbis dæmonem invocat, vel saltem factò aliquid usurpat, per quod scit aut putat dæmonē cooperari.

II. Is verò tacitè paciscitur, qui vanis & naturaliter improportionatis utitur ad aliquid cognoscendum, vel efficiendum. Neque requiritur, ut dæmon aliquando pactus sit, se ad talis vani medii adhibitionem concursurum; eò enim ipso, quo quis vanitatibus iis utitur, dæmon se immiscet; licet præter intentionem utentis sit eum invocare, ut docet *Suar. Less. & Sanch. ll. cc.*

III. Non excusatur à peccato, qui utendo talibus, rebus, de quibus constat esse naturaliter improportionatus, protestatur se nullū cum dæmone commercium intendere: quia re ipsa facit contra suam protestationem. Cum enim nec Deus, nec Angeli boni talibus se misceant, dæmon implicitè iis invocatur, uti præter citatos docet *Laym. & Bon. ll. cc.*

IV. Neque is excusatur, qui talia media utilia credit

credit propter experientias : quia has dæmō procurat, ut homines paulatim illaqueet, & ad similia usurpanda inducat. *vid. Sanch. 2. mor. c. 38.*

V. Si quis ab astris, somniis, similibusve ita dependeat, ut omnes pænè actiones suas, & vitam juxta ea regulare velit, eum mortaliter peccare, docet *Less. Suar. Sanc. ll. cc.*

VI. Ex talium observatione semel atque iterum aliquid omittere : ad quod alioqui sub mortali non teneris, veniale tantum esse censet *Cajet. & Armilla V. Somnium*; uti & subinde timere leviter ne ita sit, aut eveniat quod portendunt, ut notat *Suar. supra l. c.*

VII. Communiter & ut plurimum, in similibus, in quibus tacitum tantum est pactum, venialiter tantum peccari, docent consequenter Doctores supra citati, & mox citandi : quia communiter ferè aliquid istorum intervenit, quæ à mortali excusare dicunt : ut v. g. quod fides integra non adhibeatur. *Sanch. loc. cit. n. 23. Cajet. in summa, Armilla, &c.* Rectè tamen notat *Delrio*, esse semper rem valdè periculosam, juxta illa suas actiones dirigere, etiam non credendo. *v. Sanch. l. c.*

VIII. Licita est 1. Physiognomia, quæ ex vultu, dispositione, & habitudine corporis & membrorum; 2. Chiromantia, si ex lineis, & partibus manuum, consideret temperiem corporis, imò etiam animi propensiones & affectus probabiliter conjectet. 3. Item divinatio, quæ ex somniis conjectat hominis complexionem, & hinc affectiones animi diurnas. 4. Item illa, quæ ex avium, piscium, aliorumve animalium voce, motu,

aliisve actionibus, naturales aliqui effectus pronunciantur, futuri ut plurimum, v. g. serenitas, pluvia, &c. Astrologia naturalis, quæ effectus corporales & naturales, ut ventos, eclipsin, fertilitatem, salubritatem, morbos, & similia prædicat, quæ ad medicinam, vel agriculturam conducunt, imò etiam, cum ex puncto nativitatis, sive horoscopo, probabiliter prædicat complexionem corporis, & affectiones animi. Quia hæ divinationes omnes naturales sunt & mediis proportionatis utuntur. *Less. l. 2. c. 43. d. 7.*

IX. Illicitæ verò sunt omnes prædictæ divinationes, si ex iis aliquid nosci, aut pronunciarì intendatur circa ea ad quæ proportionata non sunt: ut circa effectus contingentes & liberos; aut quæ à Deo pendent, ut circa statum anima, dona gratiæ, divitias, honores, fortunam, nuptias, statum vitæ, & similia, quorum electio voluntaria est, & à libera hominum voluntate pendet: item quæ de rebus occultis, ut furto, thesauro abscondito. *v. Less. l. c. & Bonac. d. 3. q. 5. p. 3. nu. 11. Suar. Sanct. l. c. Bonac. num. 11.*

X. Peccant, qui Ægyptios de fortuna consulunt; & quidem si fiat cum firma fide, vel scandalo, &c. mortaliter: si verò causa curiositatis vel risus, ut fit communiter, venialiter tantum, *Fill. & Sanct.*

XI. Superstitiosa est divinatio, quæ fit per sortes divinatorias, ad futurum vel occultum aliquid cognoscendum, quasi sortibus vis aliqua divina insit; ut si quis v. g. ex taxillorum projectione & dispositione divinnet, quis sit obtenturus victo.

viſtoriam, beneficium, &c. Idem ferè eſt de ſortibus conſultoriis, quibus inquiritur, quid in hac vel illa re ſit agendum. Dixi ferè: quia aliquando hæ licitæ ſunt, quando cauſæ neceſſitas & honeſtas exigit, aptiorque modus dubium vincendi non apparet: dummodò fiant præmiſſa oratione, cum debita reverentia; & indicium non exſpectetur niſi à ſolo Deo: ut v. g. ſi quis hærens in bivio aliter quoad viam ſe determinare non poſſit; vel ſi divino inſtinctu aut juſſu fiat, ut, 1. Reg. 10. in electione Saulis contigit. *Fill. Sanch. Bon. l. c.*

XII. Sortes diviſoriæ ſine ſuſſitione, & plerumq; licitè fieri poſſunt, ſive ad honeſtum ludum, ſive ad hæreditatis diviſionem, ſive litis compositionem; dummodò litigâtes, qui æquale jus habent, conſentiant; quia nihil aliud continet, quàm contractum inter eos qui ad aliquam rem jus habent, ut illius ſit, cui fors obtigerit. Sic etiã ſi plures mortem meriti ſint, nec expediat omnes puniri, forte defini potèſt, quis ex iis ſit occidendus. Dixi *plerumque*: tum quia in electionibus Eccleſiaſticis ſunt illicitæ, ut *Laym. l. 3. t. 4. & Bon.* tum quia officia ſæcularia, non forte, ſed ſecundum perſonarum aptitudinem ſunt dividenda, eſi inter plures æquè aptos & dignos forte agi poſſit. *v. Leſſ. c. 43.*

XIII. Potèſt excuſari à ſuſſitione, qui modo illicito futura ſe velle divinare oſtendit joci cauſa. Ratio, quia non eſt actus ſuſſitiſus, nec affectatio cognitionis Deo propriæ, ſed tantum vanitas aliqua. *Suar. & Sanch. Regin. l. 17. n. 170.*

DUBIUM. III.

Quid, & quotuplex sit Idololatria?

Resp. I. Ea est, quando tribuitur honor creaturæ sicut Deo, *D. Thom. q. 94. art. 1.* Id verò fit, ut docet *Lefs. l. 2. c. 43.* non tantum sacrificio, sed etiam quovis signo honoris, quo quis creaturæ tanquam Deo se submittere intendit, v. g. genuflexione, suffitu, detractione capitis ad statuum Iovis.

Resp. II. Idololatria est duplex: alia Materialis, sive simulata, ut cum quis sine interno affectu, ex metu mortis, cultum idolo exhibet. Alia Formalis, ac propria: eaque vel perfecta, ut cum quis adorat idolum, quod ex infidelitate putat esse Deum; vel imperfecta, cum quis vel ex odio Dei, vel ex affectu aliquid à Dæmone aliave creatura obtinendi, ipsi quasi Deo cultum defert. *Laym. l. 1. c. ex S. Aug. & S. Thom. Unde resolves.*

I. Idololatria aliquando conjungitur cum infidelitate vel hæresi, cum scilicet creatura adorata in intellectu habetur pro Deo; aliquando non.

II. Idololatria, etiam materialis & ficta, est grave & mortale peccatum: quia est saltem mendacium perniciosum, & contra religionem: sæpè etiam contra confessionem fidei externam. *Sanch. l. 1. c. 37. n. 21. Azor. l. 1. p. l. 9. c. 11.*

III. Idololatria imperfecta, ob malitiam voluntatis, est peccatum gravius, quam perfecta. *v. Lay. l. 4. t. 10. c. 2. Sanch. l. 1. c.*

DUBIUM. IV.

DUBIUM. IV.

Quid, & quotuplex sit vana observantia,
& unde colligatur?

Resp. I. Ea est superstitio, quæ medio aliquo improporcionato, & à Deo non instituto procuratur aliquis effectus, v. g. sanitas, scientia, &c. S. Thom. 2. 2. q. 96. a. 1. Bon. & alii. Differt autem à divinatione, quod hæc tantum ordinetur ad occultorum cognitionem; illa verò ad effectum externum. Convenit cum eadem, quòd utraque nitatur pacto dæmonis, eiq; tribuat perfectionem propriam Dei. Unde quæ de divinatione dicta sunt proportionaliter huic accommodari debent.

Resp. II. Dividitur 1. sicut divinatio, in eam, quæ ex pacto expresso cum Dæmone, & in eam, quæ ex implicito pacto procedit. 2. Dividitur communiter in quatuor species. *Prima*, dicitur Ars notoria, quæ inspectione certarum figurarum, vel certo aliquo jejunio, oratione, &c. utitur ad scientiam, repente ac sine labore acquirendam, ut faciunt Anabaptistæ. *Secunda*, dicitur Magia, (quod nomen alioqui generale est) quæ versatur circa corpora variè immutanda, aliosq; effectus miros. *Tertia*, est observatio eventuum, qua ex consideratione alicujus eventus conicitur, quid sit futurum: ut v. g. si ex eo, quòd casus occurrat vulpes, canis, aut cadaver, certa imminere credat, & inde actiones suas moderetur. *Quarta*, dicitur observatio sanitatum, cum adhibentur quædam signa, orationes, certus numerus crucium, sacra verba, &c. velut necessaria, & efficacia ad pellendos morbos

morbos. Idem est de gestatione reliquiarum cum vana circumstantia, v. g. in tali capsula, tot diebus, cum tali herba, &c. *Sanct. c. 40. n. 11. Fill. t. 14. c. 6. n. 157.*

Resp. III. Vana observantia, sicut divinatio, est peccatum mortale ex genere suo. Ratio, tum quia tribuit honorem divinum creaturæ, expectando ab ea, quod à solo Deo expectari debet: tum quia nititur pacto cum dæmone. *Less. Bonac. q. 5. p. 4. & alii.* Nec potest excusari à mortali ex parvitate materiæ: quia simpliciter, & in omni materia, usurpatur cognitio, aut virtus Dei propria: Aliud tamen fieri posse ut non sit mortale, docent *Autr. supra citr. dub. 2. resp. 3. r. ratione ignorantia, si pactum sit implicitum tantum. 2. Si non adhibeatur fides, licet timeatur ira esse, vel futurum, v. dicta de divinatione dub. 2. resp. 3. casu 7. & Less. dub. 8. n. 52. & 66.*

Resp. IV. Vana observantia cognosci potest, 1. Ex insufficientia causæ adhibitæ ad effectum; si nimirum nec habeat naturalem virtutem, nec de supernaturali legitime constet. 2. Ex adjunctione falsæ, vel vana circumstantiæ, ut v. g. si flagellatio fieri debeat certa hora, numero, manu, flagro ferico; si nomina adhibeantur ignota, vel characteres peregrini, verba falsa, vel apogrypha, v. grat. Christum habuisse febres, vel spasmus, &c. Item si ponatur vis in modo scribendi, v. g. Evangelium S. Ioannis à virgine, oriente sole, &c. 3. Si effectus statim evanescat, &c. *Delrio l. 2. q. 5. sanct. c. 40. n. 42.* Ex dictis resolves.

I, Superstitiosum est 1. Sumere aliquam potionem

nem vel bolum, vel quidvis aliud usurpare, ad scientiam aliquam subito acquirendam. 2. Gestare amuleta, ligaturas; & involucra falsis characteribus consignata contra vulnera, vel subitam mortem, ne possint lædi, vel ne sanguis effluat; vel ad conciliandam invisibilitatem, impenetrabilitatem, amorem, fortunam, nocumenta & maleficia. 3. Ex casu fortuito conijcere de eventu, v. g. sibi aliquid boni vel mali eventurum; ut si manè egrediens pedem offendar, ideoq; domum regrediatur, timens aliquid infausti. 4. Dies aliquos habere tanquam faustos, alios verò infaustos, ideoq; negotium ommittere, v. g. die Veneris nolle ungues præscindere. 5. Fœminarum carminatricum benedictiones & preces ad morbum depellendum adhibere. 6. Projicere statuam alicujus Sancti in flumen ut pluat. 7. Si putentur Missæ non prodesse defunctis, nisi legantur septem, cum septem certi coloris candelis, & septem elemosynis. 8. Si unguento armario, quo gladius inungitur, absens curetur. 9. Si certo festo, v. g. S. Joannis certa orentur, vel festo S. Matthiæ hederæ folia aquis imponantur, ut cognoscatur cui debeant nubere. 10. Si quibusdam precibus, imaginibus, aut characteribus, aut crucibus tribuatur certa & infallibilis vis, v. g. evadendi ab hoste, expellendi morbos, non moriendi sine prævia confessione, non incidendi in infortunium &c. Aliud tamen est, ea per orationes petere ac sperare. *Delrio l. 3. p. 2 q. 4. f. 7. Suar. c. 15. Less. c. 44. d. 3. Sanch. m. 34. & 37. Fill. n. 150.*

II. Superstitiosum non est, 1. Observare lunam,
aut

aut tempora aptiora colligendis herbis, (v. g. die S. Ioannis Baptistæ) purgandis corporibus, cædendis arborib. &c. 2. Verba Sacræ Scripturæ, vel reliquias gestare ad Dei tantum honorem, & sine dictis vanitatibus. 3. Circa templum alicujus certi Sancti ter jumentum circumducere, die alicujus certi Sancti equis venam secare, &c. si scilicet hæc fiant, ut major devotio excitetur, & effectus Sanctorum meritis ascribatur. Aliud tamen esset, si putarentur tales circumstantiæ infallibiles, aut planè necessariae, aut per se efficaces. *v. Nav. in man. cap. 11.* Addit *Laym. ex Caiet.* si homines rudes, bonâ fide & ex devotione, aliquem ritum ab Ecclesia non receptum observent, aliquando in sua simplicitate relinquendos, cum difficulter abducantur ab eo, quod bonâ fide à suis majoribus acceperunt. 4. Nec damandæ quædam devotiones, quas vocant Novendiales, (v. g. novem, vel ad exemplum S. Gregorii, triginta, vel alium certum numerum Sacrorum celebrare, cum certo numero, & magnitudine candelarum, & similia) si fiant in memoriam alicujus mysterii, v. g. novem mensium, quibus Christus fuit in utero, vel quinque vulnorum, &c. Esset tamen superstitiosum, credere eas preces non prodesse in majore vel minore numero. 5. Multi excusant etiam eos, qui sanant morsus à rabido cane, quod putent illos ad hoc habere gratiam gratis datam: & sic tenet *Nav. in man. c. 1. v. Sanch. Laym. Bon. ll. cc.*

III. Non est illicitum uti virtute rei naturalis, quæ per superstitionem cognita est, modò
e jus

eius observatio aut operatio non pendeat ab
ope Dæmonis. Ratio est, quia licet illa cognitio
malè parta sit, peccatum tamen transit: neq; vir-
tus naturalis ex eo quicquam mali contraxit, v.
Sanch. 2 moral. c. 38. Bon. q. 5. p. 4. Lay. l. 4. t. 10. c. 4.

DUBIUM. V.

Quid sit Maleficium, & quomodo possit tolli.

Resp. I. Maleficium, est vis nocendi aliis, ex
pacto & cooperatione Dæmonis. Differt à Ma-
gia, quòd hæc intendat facere mira; illud autē di-
rigatur ad nocendū, *Tol. 1. 4. c. 10. Fill. t. 24. c. 8. q. 6.*

Resp. II. Maleficium aliud dicitur Amatori-
um seu philtum, cujus usus est ad carnalem a-
morem vel odium excitandum, Dæmone homi-
nis phantasiam commovente, nihil tamen agen-
te in voluntatem. Unde patet, si maleficio sic in-
fecti labantur, eos verè peccare, quia libertas non
aufertur. Aliud dicitur Veneficium, quo alicui
personæ, vel ejus bonis damnum inferitur. *Fill. l.*
6. n. 183. Azor tom. 1. l. 9. c. 26.

Resp. III. Contra maleficia uti licet 1. Reme-
diis petitis ex medicina. 2. Exorcismis, & Sacra-
mentis Ecclesiæ, peregrinationibus, invocatio-
nibus Sanctorum, &c. 3. Destructione signorum
per quæ Dæmon nocet, absq; alio tamen male-
ficio. *Nav. & communiter alij.* 4. Si maleficus li-
cito modo potest maleficium tollere, licet eum
ad id accersere, rogare, imò etiā pecunia induce-
re, vel verberibus, aut tormentis cogere, (non ta-
mē interficere si nolit) *Lugo, Diā p. 8. 7. R. 13.* idq;
etiā si constet eū id facturū per novū maleficiū:
sicuti ex causa licet ab usurario petere mutuū ad
usuram

usuram. Ratio, quia cum habeam jus petendi quod ab illo rectè præstari potest, & est indifferens, imputabitur illius malitiæ, si id malè faciat. *vid. Sanch. lib. de mat. d. 95, n. 11. Fill. n. 192. Less. lib. 2. c. 44. d. 6. contra Delrio 5.* Licet etiam contrariū signum positivum apponere, ex se tamen honestum: v. g. si Dæmon esset pactus cum malefico, se tam diu nociturum, quamdiu maiestriatus se cruce nō signaret, aut lavaret corpus (nam plerūque fit cum tali aliqua conditione, v. g. ut tamdiu daret, quamdiu manet aliqua ligatura, aut res aliqua certo loco defossa) licebit illi se signare, lavare &c. *Suar. Less. lib. 2. cap. 44. num. 45.* Ratio est, quia non est intentio positivè recuperandi fanitatem eo medio, sed tantum tollendi signum, & dissolvendi pactum cum Dæmone. Unde ulterius patet, licere repercutere sagam quæ te tetigit; ea enim repercussa solet noxa cessare, ut habet *Less. loc. cit. & Sanch. lib. 7. de Matrim. di. 95 & 96. 6.* Si maleficus non potest tollere maleficium, nisi per novum, non licet eum ad id inducere: quia id esset inducere ad peccatum, & actui intrinsicè malo cooperari. *Suar. Sanch. Less. &c. ll. cc. 7.* Si dubitetur an possit sine maleficio novum tollere, non licet ab eo perere, ut habet *Laym. lib. 4. tr. 10. cap. 4. num. 9. ex Sanch. & Suar.* quia est periculum peccandi. Facilius autem præsumi potest, eum qui signa posuit, posse ea sine novo maleficio destruere, quàm eum qui non posuit. Unde si hic suam operam offerat, prius erit examinandus de modo solvendi, v. *Laym. hic Bon. d. 3. q. 5. p. 5.*

Quarss.

Quæres. Quomodo Confessario agendum cum Divinatoribus, Magis, &c.

Resp. I. Examinandi sunt, præterquam de variis superstitionibus 1. Quo sine tali superstitioni se addixerint, v. g. an ratione vehementis passionis, tristitiæ, vindictæ, avaritiæ, aut sanctitatis nomen conciliandi, quæ esset sacrilega hypocrisis. 2. De apostasia, idololatria, & hæresi: abnegant enim Christum & Deum; renunciant Sacramentis, habent Dæmonem pro Deo, vel Sancto; nec damnatum putant, aut miserum. & consequenter illius affectus non esse damnandos 3. De blasphemis in Deum & Sanctos; de sacrilegiis: abutuntur enim rebus sacris, ut aqua benedicta, Eucharistia, &c. 4. De luxuria, commixtione cum Dæmone. 5. De damnis proximo illatis. *Suar. Sanch. Fill. Bonac. l. c.*

Resp. II. Monendi sunt, eos teneri. 1. Pactum expressum, si quod habent cum Dæmone, aut commercium abjurare & dissolvere. 2. Libros suos, schedas, ligaturas, aliaque instrumenta artis comburere. 3. Comburere chirographum si habent: si verò solus Dæmon id habeat, non necessariò cogendus est ut reddat; quia pactum sufficienter dissolvitur per pœnitentiam. 4. Damna illata resarcire: ad quod proinde etiam tenetur Filcus, (ubi veneficorum bona confiscantur) uti & hæredes, si ad eos bona deveniant, *Laym. l. c. Suar. to. 1. de rel. l. 2. c. 17. Sanch. l. c. 40. Fill. &c.*

Resp. III. A Parochis moneri & a Confessariis examinari circa hoc præceptum potissimum debent, 1. Opiliones, qui variis dediti esse solent ob-
serva-

servationib⁹, ut gregem suum à lupis, vel scabies, vel aliis in commodis, tueantur. 2. Fabri ferrarii qui circa equos sanandos utuntur verbis, vel ex psalmis, vel ex oratione Dominica desumptis. 3. Rustici, qui ad sananda pecora inanibus & superstitiosis observationibus utuntur, vel recurrunt, ad peritos taliū artium. 4. Vetulæ, quæ circa mulieres laborantes in partu vel ex matrice, vanas & superstitiosas adhibent orationes. 5. Milites, qui deferunt secum sacra nomina, vel orationes, ad certitudinē, quod in bello vel duello non sint vulnerandi, nunquam aqua, igni, vel subita morte perituri.

CAPUT. II.

De Irreligiositate, ejusque speciebus.

Irreligio, quæ religioni opponitur per defectum, vel tendit directè ad irreverentiam Dei, & est Tentatio Dei, aut perjurium; vel tantum tendit ad irreverentiam rerum sacrarum, & est Sacrilegium, aut Simonia. De Perjurio, in secundo præcept. de reliquis hinc.

DUBIUM I.

Quid sit tentatio Dei?

Resp. Tentatio Dei, est dictum vel factum, quo quis explorat num Deus sit potens, sapiens, misericors, aut aliquam aliam perfectionem habeat, *S. Thom. 2. 2. q. 92. a. 1. Sanch. &c.* Ea est duplex, scilicet vel formalis, quando quis expressè dubitans de aliqua Dei perfectione, eam experiri cupit, ut si quis petat miraculum, quo patefiat fidem Catholicam esse veram; vel det se præci-

ricors,